

werkten vooral teneinde de NSB of in ons land werkzame Duitse nationaal-socialisten in het oog te houden. P. Brijnen, de algemeen secretaris van de beweging 'Eenheid door Democratie', had al vóór haar oprichting zulk een dienst opgericht die hij later o.m. als persdienst van EDD camoufleerde.¹ Af en toe wist GS III ook goede verbindingen te leggen met politieke vluchtelingen uit Duitsland die er dan òf zelf op uitgingen om informatie in het Derde Rijk in te winnen òf gelijkgezinde Nederlanders naar Duitse relaties toezonden.² In weer andere gevallen lieten majoor van de Plassche en kapitein Olifiers eigen tussenpersonen inlichtingennetten opbouwen. Een van die tussenpersonen was een oud-medewerker van GS III, J. Graafland, die van begin '39 af in allerlei kranten advertenties plaatste waarin hij gegadigden naar nevenverdiensten verzocht, zich bij hem te melden: gegeven de massale werkloosheid deden dat honderden en uit hun rijen koos Graafland diegenen die hem voor het inlichtingenwerk geschikt leken.³ Zulk een opzet deugde niet: zo kwam men veelal in contact met personen van onzekere betrouwbaarheid wien het er eerder om te doen was, een paar tientjes te verdienen dan werkelijk belangrijke, visuele gegevens bijeen te brengen. Dat laatste was trouwens niet zo gemakkelijk. En zelfs als dat lukte, betrof datgene wat men aan informatie kreeg, als regel slechts de buitenkant van het Duitse militaire apparaat. Wat Hitler met dat apparaat van plan was, kon men uit al die waarnemingen nog niet met zekerheid afleiden.

Erkend mag worden dat GS III A over de kracht van de mogelijke Duitse tegenstander adequate inlichtingen bijeen wist te brengen. Van herfst '39 af werden die inlichtingen in dagelijkse en wekelijkse rapporten opgenomen die als geheim stuk aan alle hogere militaire commandanten toegezonden werden. In het Algemeen Hoofdkwartier aan het Haagse Lange Voorhout bevond zich verder in een afgesloten kamer een grote kaart waarop de Duitse eenheden aan gene zijde van de grens ingetekend waren; die kaart was met een wandbord afgedekt en dat wandbord was, tenzij op de kaart nieuwe gegevens vermeld moesten worden, op slot. Eén of twee keer per week ging het slot er af en werd het wandbord weggedraaid om generaal Reynders en zijn naaste medewerkers in staat te stellen, zich een beeld te vormen van de Duitse opstelling.⁴

Dit alles omtrent GS III vermeld zijnde (op de chef, generaal-majoor

¹ Getuige P. Brijnen, a.v., dl. II c, p. 443. ² Vonnis, 24 juni 1937, van het *Volksgerichtshof* te Essen inz. G. H. Aalders (CDI). ³ *Anklageschrift*, 25 aug. 1941, van de *Oberstaatsanwalt beim Volksgerichtshof*, Berlijn, inz. J. Graafland (a.v.). ⁴ Verklaringen, 15 maart 1948, van J. M. Somer, p. 1 (Sectie krijgsgeschiedenis, archieven, groep III-2, pak A) en J. G. M. van de Plassche, 29 nov. 1955.